

המהלך המפתיע של בובי פישר

אלוף השחמט, שנעצר לפני כחודש בטוקיו כשברשותו דרכון אמריקני לא־תקף, הכריז על נישואיו למיוקו וואטאי, העומדת בראש איגוד השחמט ביפן • האם מדובר בצעד מחושב, שיקנה לו חיים שקטים מרצות־הברית? „הרגשות שלנו אמיתיים”, טוענת הכלה • אם הנישואים לא יבטלו את הסגרתו, סרביה־מונטנגרו כבר הודיעה שהיא מוכנה לתת לפישר מקלט מדיני

לילית ונר

כמו כל שחקן שח שמכבד את עצמו, בובי פישר – רבי־האמן ואלוף העולם לשעבר בשחמט – מתכנן כמה מהלכים קדימה ופותח בפניו אפשרויות רבות ככל האפשר כדי לצאת ממצבים קשים. ומצבו, נכון לימים אלה, בהחלט קשה.

פישר (61) נעצר לפני יותר מחודש על־ידי רשויות נמל התעופה הבינלאומי „נאריטה” בטוקיו, כשניסה לעלות על טיסה לפיליפינים כשברשותו דרכון אמריקני לא תקף. ממשלת ארצות־הברית מיהרה להגיש בקשת הסגרה נגד האיש. אחרי הכל, הוא היה מבוקש מאז עזב את מולדתו ב־1992 כדי להשתתף בטורניר שחמט ביוגוסלביה, למרות הסנקציות שהוטלו על המדינה שבה התחוללה באותה עת מלחמה אורחים. פישר, שלא שעה לאזהרות המימשל, יצא ליוגוסלביה, ניצח את אלוף העולם בוריס ספאסקי, וגרף פרס כספי בסך של 3.3 מיליון דולר.

ממשלת ארצות־הברית טענה אז, שמדובר ברור חים האסורים על־פי חוקי האמברגו הכלכלי שהטיל האו"ם על יוגוסלביה. פישר העדיף להתעלם ולהייעלם. האיש, שהיה כוכב־על שגם לעשרות ילדים ברחבי העולם להתחיל לשחק שחמט, ירד למחתרת.

הוא נעלם מהמפה ומהתודעה, כשמדי פעם הוא משמיע התבטאות כלשהי בתקשורת, ונעלם שוב. יש שחקני שחמט שמוכנים להישבע ששיחקו מולו באינטרנט, אבל הוא מעולם לא הודהה בשמו המלא. עד שהתגלה בטוקיו ונעצר בידי השלטונות.

מנסה בכל הכוח

עכשיו מנסה פישר בכל כוחו, כשהוא נעזר במעריצים וחובבי שחמט ברחבי העולם, למנוע את ההסגרה לארצות־הברית, שעלולה לעלות לו בעשר שנות מאסר וב־250 אלף דולר קנס. ונראה שיש לו כמה מהלכים אפשריים.

הוא הצהיר על רצונו לוותר על אזרחותו האמריקנית, הודיע שהוא מתכוון לשאת לאישה את

פישר: „בעקבות אינספור פשעים נבזיים שנעשו נגדי על־ידי ממשלת ארצות־הברית, אני לא רוצה עוד להיות אזרח אמריקני. מספיק, עד כאן”

מיוקו וואטאי (59), העומדת בראש איגוד השחמט ביפן, ואם שום דבר לא יעזור – ינסה למצוא מקלט מדיני במדינה שלישית.

„בעקבות אינספור פשעים נבזיים שנעשו נגדי על־ידי ממשלת ארצות־הברית, אני לא רוצה עוד להיות אזרח אמריקני. מספיק, עד כאן”, הוא כתב במסר שהועבר לתקשורת ביפן. במכתב רשמי ששלחה עורכת־הדין שלו, מסאקו סווקי, לשגריר רות ארצות־הברית בטוקיו, היא הודיעה לרשויות על כוונתו של גאון־השחמט. ומכיוון שהחוק האמריקני קובע, שהוויתור צריך להיעשות בנוכחות

נציג רשמי של המימשל, דרשה שנציג של השגריר רות יבוא לתא המעצר של פישר, כדי לקבל ממנו רשמית את הצהרת הוויתור.

„אבל למרות שהוויתור על האזרחות הוא זכות בסיסית של כל אדם, שגרירות ארצות־הברית בטוקיו לא מאפשרת למר פישר להשתמש בזכות הזאת”, אמרה סווקי במכתב רשמי, שעותק שלו נשלח גם לשר החוץ האמריקני קולין פאוול.

מיוקו וואטאי. „אני מתפללת לשחרורו”

דובר השגרירות לא הכחיש, אמנם, שהשגרירות נהגת לבקר אזרחים אמריקנים שנמצאים במעצר, או בבית־חולים, למשל. אבל במקרה הזה הוא לא ראה שום דבר דחוף. „אין חוק שמחייב אותנו לערוך את הביקור בתוך שבוע”, אמר הדובר, מייקל בויל. נראה שנציגי המימשל האמריקני לא ששים להקל על חייו של פישר. וזה לא פלא. האיש – שבשנת 1972 הפך לגיבור המלחמה הקרה, כאמריקני קני הראשון שהצליח לשבור את השליטה הרוסית בעולם השחמט, ולזכות בתואר אלוף העולם – היה קוץ בישבנו של המימשל הרבה מאוד שנים.

לשבור את היריב

פישר, שנולד בשיקאגו ב־1943, התחיל לשחק שחמט כשהיה בן שש. בגיל 15 כבר החזיק בתואר „רבי־אמן”, והתחיל להתפרנס ממשחקי שחמט. הוא התפרסם לא רק כמי שאוהב לנצח, אלא כמי שנהנה במיוחד משבירת היריב שמוולו.

הוא סירב בכל תוקף לקבל על עצמו את תפקיד „נער הזהב האמריקני”. להיפך. האיש, שסימל את נצחון המערב על ברית־המועצות הקומוניסטית, לא הפסיק להתבטא נגד מדיניות ארצות־הברית, ומתח ביקורת קשה על המימשל האמריקני „הנשלט בידי יהודים”, לדבריו. „היהודים הם שקרנים, ומה שהם מכנים 'שואה' לא קרה מעולם. זה היה פשוט אמצעי לעשיית כסף”, אמר פעם.

כששמע על פיגועי הטרור ב־11 בספטמבר 2001 ועל אלפי האמריקנים שנהרגו במגדלי התאומים, הוא הגיב בראיון לרדיו בפיליפינים שהוא שמח מאוד. „אני רוצה לראות את ארצות־הברית נמחקת מעל פני האדמה”, אמר האיש. „אני מריע למעשה של הטרוריסטים. ארצות־הברית וישראל הרגו פלסתיי-

נים כבר עשרות שנים. עכשיו הם קיבלו את המגיע להם”, אמר פישר, שהכריז פעם שהמימשל האמריקני נחוש בדעתו להרוס את העולם ולהרוס את פישר עצמו.

אין פלא שהוא ותומכיו עושים הכל כדי למנוע את הסגרתו לארצות־הברית. אשתו לעתיד משוכנעת שבקשת ההסגרה איננה אלא תרגיל פוליטי, ומצביעה על כך שלא נעשה כל ניסיון מצד המימשל של לעצור את פישר בכל השנים שבהן הסתובב בעולם.

בארבע השנים האחרונות, מסתבר, הוא התגורר ביפן, כשהוא נכנס ויוצא ממנה על ויזת־תייר המוגבלת ל־90 יום. בכל אותה תקופה, מעידה וואטאי, שפגשה את פישר לראשונה ב־1973, הם חיו יחד, למרות שהסתירו את העובדה גם מחבריהם הקרובים.

„הרגשות שלנו אמיתיים ומבוססים על שנים של חברות קרובה”, אמרה הכלה המיועדת. „אני מתפללת בכל יום לשחרורו של בובי, כדי שנוכל להתאחד ולהמשיך את חיינו המשותפים כאן ביפן”.

במקרה שנישואיו לאזרחית יפאנית לא יוכלו לבטל את ההסגרה, יש לפישר מהלכים אפשריים נוספים, טוען העיתון „סאות' צ'יינה מורנינג פוסט”. לדב־ריו, החזיק פישר פילגש בפיליפינים, צעירה בת 23 שילדה לו בת בשנת 2000. פישר תומך בה

כספית כל השנים, וייתכן מאוד שהיא תוכל לשמש לו עוגן לבקשת מקלט מדיני בפיליפינים.

גם ממשלת גרמניה היתה במגע עם טוקיו בנוגע לגורלו של פישר, בנו של אזרח גרמני, אבל משרד החוץ הגרמני כבר הודיע שלא ברור אם הוא יהיה זכאי לאזרחות גרמנית. וסרביה־מונטנגרו, שם נערך הטורניר שהתחיל את מסכת הבעיות של פישר, מרגישה גם היא מחוייבת כלפיו. הנשיא, פיליפ וויאנוביץ, כבר הודיע, שהם יהיו מוכנים להעניק מקלט מדיני לפישר, אם וכאשר יסכימו ממשלות יפן וארצות־הברית לשחרר אותו.

בוריס ספאסקי, היריב המיתולוגי שהפסיד לפישר באותו משחק היסטורי באיסלנד ב־1972 ו־20 שנה אחר־כך ביוגוסלביה, פשוט קורא לכולם לשכוח ולסלוח. „אני לא רוצה להגן על בובי פישר או להצדיק אותו. אני מבקש רק דבר אחד: היו סלח־נים”, כתב ספאסקי במכתב גלוי לנשיא ג'ורג' וו. בוש. „כשהשתפתי בטורניר ביוגוסלביה, ביצעתי את אותו פשע שביצע בובי פישר, אז אני מציע שתעצרו גם אותי, שימו אותי בתא אחד עם פישר, ותנו לנו לשחק שחמט ביחד”.

בובי פישר. עלול לשבת 10 שנים בכלא. צילומים: רויטרס

המודל האירי של נתניהו

שו האוצר סולל במודע את דוכה של „העבודה” לממשלה

שום דבר בדיון של הממשלה השבוע בהצעת התקציב לא היה כפי שני-ראה. נאמר, למשל, ששר האוצר הנדס את התקציב כך שאישורו יטרוק את הדלת להצטרפות „העבודה”. האמת הפוכה. במהלך הדיון הסכים נתניהו לבטל גזרות ולהוסיף כסף לתוכניות חברתיות בדיוק בסעיפים שהעלתה „העבודה” בראש דרישותיה: חינוך, בריאות, רווחה, גימלאים, סטודנטים וחילים משוחררים. הוא סלל את רכבה של „העבודה” לממשלה. ולא רק שלה. נתניהו פתח השבוע בפליטת נמרץ, גלוי וסמוי, עם סיעת „עם אחד” ויו”ר ההסתדרות עמיר פרץ. במסגרת זו הסכים, ביום א’, להשמיט כל התייחסות לחקיקה כפויה ביחסי העבודה. הכל ייעשה בהסכמה, הודיע. רמז לכך ניתן יום ו’ בשיחה עם מנכ”ל האוצר ר”ר יוסי בכר, שפורסמה בעיתון זה. הוא העלה שם את הרעיון של „אמנה חברתית כוללת” בין הארץ, ההסתדרות והמעסיקים. עכשיו נתניהו מזמין את פרץ לא רק למו”מ על השכר. הוא מציע לו שותפות פעילה בעיצוב המדיניות הלאומית, הכל-כלית והחברתית.

מה מקור ההצעה הזאת? נתניהו מבין שמסע הרפורמות שלו הגיע לנקודת רחוקה שבה אין אפשרות להתקדם בלא הסכמה של האיגודים המקצועיים. לפי עילות חרצדית של האוצר יש תקרה נמוכה מאוד. כדי לפרוץ אותה ולה-מריא, יש צורך בפרץ.

נתניהו מרבה להשוות את ישראל לאירלנד. זו השוואה מכאיבה אך נכונה ומוצדקת. לפני כ-10 שנים היתה רמת החיים באירלנד נמוכה במקצת מאשר בישראל. השנה רמת חייו של האזרח האירי גבוהה ב-60% מזו שלנו. מ-1995 עד 2003 קפץ התוצר הריאלי לנפש באירלנד ב-70% – אצלנו ב-2%. ב-1990 תפס ה-33% בלבד (ובישראל עדיין מדובר ב-55%). המיסים באירלנד נמוכים מאוד, האבטלה ירדה מ-15% ל-4% והחוב הציבורי מ-100% תוצר לשליש ממנו.

לנס הכלכלי האירי הסכרים רבים, אך ביסודו עומדים שני מהלכים, מדי-ני ופנימי. לפני כ-25 שנה החליטה הרפובליקה של אירלנד להתנתק כליל מהסכסוך הרתי-ערתי-לאומי בצפון אירלנד ולוותר על חלום הדרורות של סיי-פוח החבל הזה. ב-1987 נחתם באירלנד „הסכם לשותפות חברתית” בין הממ-שלה, האיגודים המקצועיים והמגזר הפרטי. נכללו בו הכנות בשורה של נו-שאים: שכר ציבורי ופרטי, תנאי העסקה ופיטורים, הגמשת שוק העבודה, זכויות סוציאליות, פנסיה, הפרטה, תחרותיות, תמריצים וסובסידיות ועוד. הסכמים נוספים ל”שותפות חברתית” נחתמו בזה אחר זה מדי שלוש שנים והיו אבני-היסוד בהתפתחות המסחררת של המשק האירי. תחולתם הורחבה בהדרגה. האמנה החברתית האחרונה, לשנים 2003-2005, הופכת את האיגו-דים המקצועיים וארגוני המעסיקים באירלנד לשותפים גם במאבק בעוני, בשימור הסביבה, ברפורמות במינהל ציבורי, בגולציה ובהבטחת כושר הת-חרות של המשק האירי במסגרת האיחוד האירופי.

עניי נתניהו ושואות לעבר אירלנד (וגם לעבר ראשות הממשלה) ועז רצו-נו להעתיק את הנס האירי אלינו. לשם כך זקוק נתניהו להתנתקות מהשטחים ולהסכמה עם ההסתדרות. כלומר, הוא זקוק למפלגת העבודה בממשלה ול-שותף אחראי בדמותו של עמיר פרץ.

כמו שאמרנו: בדיוני תקציב 2005 שום דבר אינו כפי שהוא נראה.

אריאל רובינשטיין

מיקור חוץ וניכור פנים

מה אפשר להסביר בכלים של „קצת מעבר למבוא לכלכלה”

ממשלת ישראל החליטה „לסגור את המטבחים בבתי-החולים הגריאטריים והפסיכיאטריים הממשלתיים ולהנחות את בתי-החולים לרכוש את שירותי המ-יון במיקור חוץ”. שר האוצר הסביר בראיון לעורך שחר: „שירותים שאנחנו מו-ציאים מהממשלה לשוק הפרטי, השוק הפרטי עושה את זה הרבה יותר יעיל”.

בלשון אחרת, ממשלת ישראל עומדת לפטר 250 בני-אדם, שעושים עבו-דות נאמנה, ולהחליפם בעובדי פרט. כולם היו מעדיפים לעבוד בהייטק, או להיות טכנים ב„הילטון”, אבל גורלם הביא אותם להיות עובדי מטבח באבר-בנאל. יש בעולם עבודות מלבבות יותר. אבל יש מעט עבודות קודש חשובות וקשות יותר מלהביא לתשש את ארוחתו ה„אולי אחרונה” ולהכין לחולה-הנ-פש את המגש שלא פעם יזרוק בפניו של המגיש.

כדי להסיר ספק, לא מדובר בעובדי חברת החשמל. שאלתי עובדת באחד המטבחים הללו אם שכר העובדים הוא שכר המינימום. „לא”, היא הגיבה כמעט בעלבון. „יש שם כאלו שמגיעים אפילו ל-4,500 ואולי 5,000 שקל לחודש”.

„היעילות של נתניהו” פירושה שמרבית העובדים האמורים יועסקו מח-דש ע” קבלנים וחלקם יהיו למוטבילים. איש לא יבדוק את המשכורות שיש-למו הקבלנים, וברמת האכיפה המקובלת בישראל חלק מהעובדים לא יזכו לשכר המינימום. הקבלנים לא יצטרפו ל„שורת המתנדבים” וישמרו על אחוז הרווח „כנהוג בענף”. ללא פיקוח הדוק תידרדר רמת השירות בבתי-החולים הרלבנטיים. ומי יפקח על הקבלן? אולי קבלן פיקוח?

מעשה קסם, נתניהו שכלל את עובדי המטבח הללו בשק הציבורי הנישא על גב הסקטור הפרטי ינכס אותם מעכשיו לסקטור היצרני. במסיבת העיתו-נאים הבאה הוא יתייצב עם טושים צבעוניים ויציר גרף של „מבוא לכלכלה” שיתיימר להוכיח את האמת המרדעת המצויה מאחורי הרעיון. הוא יתעלם מכך שבכלים של „קצת מעבר למבוא לכלכלה” אפשר להסביר שהתחרות לא בהכרח תקטין את ההוצאות ותשפר את השירות, ולא תביא את הקבלנים המ-תחרים ל”רווח אפס”.

בשם “חזון היעילות” תישלח הביתה מבשלת שבגיל 50 המופלג היא כבר „לא מה שהיתה”. כשהעובדים יעברו שעות נוספות, הם יחששו לדרוש את התוספת המגיעה להם כחוק. כשיפוטרו, יבלו חודשים בניסיון לקבל דמי פי-טורין. הם ודומיהם, יעברו מקבוצת העובדים בכבוד לקבוצה הגדולה של עו-ברים שנשללו מהם הביטחון והכבוד. באידיאולוגיה של נתניהו יש כנראה לביטחון ולכבוד ערך רק כשמדובר בלאום ולא כשמדובר באדם.

הכותב הוא פרופסור לכלכלה באוניברסיטת תי-א

אמונה אלון

מי יפסיד מהקדמת הבחירות

ה„מורדים” האמיתיים בליכוד הם שרון ובנו ואנשיהם, ואילו הנאמנים בוכים ומצייתים

את הקדמת הבחירות כעונש לחברי סיעת הליכוד אם הורו עידה תצביע נגדו. אבל בפועל גם לו עצמו יש סיבה טובה לחשוש מהקדמת הבחירות. חרף הסקרים, ספק אם מתפקדי הליכוד – אותם אנשים שהוא ירק בפרצופם אחרי המשאל – יחזרו ויבחרו בו כמועמד לראשות הממשלה בבחירות שיוקדמו. שלא לדבר על כך שהחוק מאפשר לחברי הכנסת למנוע מראש ממשלה לפזר אותם. 61 ח”כים יכולים להציע אחד מהם כמועמד להרכבת ממשלה חדשה, ואם יצליח בכך הוא שיהיה ראש הממשלה. אמנם לא נמצאו עד עתה 61 ח”כים שיתארגנו להחליף את שרון רק כדי להציל את ארץ-ישראל, אך אפשר שיימצאו 61 שיעשו זאת כדי להציל את כיסאותיהם.

כל זה אינו משנה כרגע ולא כלום, מפני שגם אם ייכשל שרון בוועידת הליכוד עלולים חברי הכנסת של הליכוד לא-פשר לו לעשות ככל העולה על רוחו. ישמיעו החברים מה שישמיעו, יחליטו מה שיחליטו – ההוראות שעורך-הדין הפרטי שלו יקבל בחסות הח”כים יהיו להמשיך במו”מ עם דליה איציק כאילו לא התקיימה הוועידה מעולם ולהשתדל לגמור את העניינים מהר.

„מורדי הליכוד” האמיתיים הם אריאל ועומרי שרון ושו-ר תפיהם, המורדים בעקרונות התנועה ובהחלטות מוסדותיה, בעוד נאמני הליכוד בוכים ומצייתים.

לקראת ועידת הליכוד משקיע אריאל שרון מאמץ אדיר בגיוס תמיכה בקרב הציירים. כינוסי הפעילים, ה”איום” בה-קדמת הבחירות והמון כרוזות שמיועדות להנפה בהיכל הת-רבות הערב הם הוכחה לחשיבות שמייחס ראש הממשלה לוועידה הזאת – כמוכן, בתנאי שיזכה בה בניצחון אישי. אם יועילו מאמציו, והוועידה תצביע בעד צירוף „העבו-דה” לממשלה, יכבד שרון את החלטתה וירבה לשבח את עז-מו על כך. אם, לעומת זאת, יעדיפו הציירים את עקרונות הלי-כוד על פני כבודו ויוקרתו של יו”ר התנועה, כל הסימנים מעידים כי שרון יכבד את החלטתם בדיוק כשם שכיבד את תוצאות משאל המתפקדים. כימים האחרונים הוא כבר בהביר בשיחות סגורות כי „הוועידה לא תקבע”, והוסיף: „אני אשמע את החברים ואתחשב בדעתם, אבל ההחלטות הן שלי”.

לא ברור כיצד האיש מפרש את המושג „התחשבות”, אבל ברור שכבר חדל מלהסתיר את זלולו המוחלט במוס-דות הליכוד. עד כדי כך חדל, שאת ניהול המו”מ עם „העבו-דה” – מו”מ שהוא מתכוון כדבריו להמשיך בו עם או בלי הסכמת מפלגתו – הפקיד בידי עו”ד יורם ראב”ד, המטפל זה שנים בענייני משפחת שרון וחוות שקמים.

אילו התייחס למוסדות התנועה בכבוד הראוי להם, כי-ש לון בוועידה היה מאלץ את שרון לנסות להקים קואליציה מינית-חרדית או לפעול לפיזור הכנסת. בינתיים הוא מציג

רות גביון

מצפון, מגדר ושלטון החוק

בית המשפט העליון אינו צריך לחרוג מלשון החוק אלא כדי לתקן טעות בלתי-נסבלת

לגופו של עניין אכן נכון להחיל על גברים ועל נשים דין אחד לעניין סרבנות מצפון. אני מקבלת גם כי הדין לגבי גב-רים הוא עתה ברור, וכי סירוב מטעמים של התנגדות למדי-ניות הממשלה אינו מוכה אדם בפטור מטעמי מצפון. הנימוק-קים המובאים להצדקתה של עמדה זו הם כבדי משקל. אבל אני מקבלת כי זה המצב המשפטי הקיים לגבי נשים. לטע-מי, קריאת הטקסט של החוק, כמו גם בחינה של ההיסטוריה החקיקתית, מלמדים כי המחוקק התכוון להחיל את הפטור משירות צבאי לא רק על טעמים הנובעים מהכרה דתית, או רח”חים דתי או מנהגים, אלא גם על כל התנגדות של אשה מטעמי מצפון, כמחווה לחופש המצפון ה„חילוני”.

טבעי כי הצבא רצה להימנע מצב של הפעלת דין שונה לגבי סרבנות סלקטיבית של גברים ושל נשים. טבעי כי הוא חשש שקבלת העתירה של לאורה מילוא עלולה לתת הכשר לסרבנות שהוא רוצה להוקיעה. אבל גם הצבא כפוף לחוק. הה-כרעה בעניין זה היא של המחוקק – והוא זה שצריך לשנותה.

ספק אם העובדה שלאורה מילוא תמשיך בעבודות השי-רות הלאומי שלה במקום להיגרר לבתי משפט ובתי כלא היא בלתי-נסבלת עד ש„שווה” לעקם את לשון החוק בצורה חמורה ובעייתית מבחינה עקרונית רק כדי להימנע ממנה. חשוב לא פחות: קבלת העתירה (בהסברים מתאימים) היתה יוצרת תמריץ חשוב לחברה ולמחוקק לבחון מחדש את ההס-דרים לגבי פטורים משירות צבאי באופן מקיף. זה היה מאפ-שר לבחון מחדש שוויון מגזרי ולא רק מגדרי, ולהרגיש כי החלטות כאלה צריכות להתקבל ע” החברה ונציגיה המוס-מכים ולא ע” הצבא או בית המשפט.

זה לא כבר פסק בית המשפט העליון כי יש לקיים את הב-חירות בנובמבר 2006, למרות שהמחוקק רצה – כך נראה – לקבוע כי הבחירות יתקיימו בנובמבר 2007, וטעה בניסוח המתאים. בית המשפט העדיף, בצדק, את לשון החוק על כוונות עלומות שאולי היו למחוקק, ובכך נתן ביטוי לאחד המו-בנים החשובים והראשונים של הערך הגדול של שלטון החוק. השופטים אף הבחירו כי היו שוקלים חריגה מלשון החוק כדי לתקן טעות שתוצאתה היתה בלתי-נסבלת, אלא שהקדמת הבחירות בשנה אינה תוצאה כזו. מילים בסלע.

כך קיוותה גם לאורה מילוא, שסיבה לשרת בצבא בשל אי-הסכמה אידיאולוגית עם הכיבוש ועם מדיניות הממשלה. אמנם, הצבא אינו מכיר בסרבנות „סלקטיבית” כזאת, שאינה מבוססת על פציפוז מלא, כעילה לפטור מטעמי מצפון, ומי דיניות זו וכתה לאישורו של בית המשפט לגבי גברים. אולם הפטור מטעמי מצפון לגברים פותח במסגרת שיקול הרעת של שר הביטחון במסגרת הוראת הפטור הכללית, ואילו לנשים עומדת הוראת פטור מיוחדת: „יוצא צבא אשה שהוכיחה ... כי טעמים שבמצפון או טעמים שבהווה משפחת דתי מונעים או-תה מלשרת שירות ביטחון, פטורה מחובת אותו שירות”. הו-רה נוספת מעניקה פטור ע”פ הצהרה בלבד, ללא צורך בהוכי-חה, לאשה שאינה יכולה לשרת מטעמים של הכרה דתית.

לעניין התנגדות אידיאולוגית-פוליטית, קבע בית המ-שפט, המדיניות היא אחידה לגברים ולנשים. זאת, מאחר שהסכנות ללכידות החברתית שיש בסרבנות כזאת אינן שו-נות ממקרה למקרה, ותרומתן של נשים לצבא אינה שונה מזו של גברים.